

მათემატიკა ეკონომიკასა და ბიზნესში 1

(მათემატიკა ეკონომისტებისათვის 1)

შუალედური გამოცდა

(30 ქულა)

(30 ქულა = 6×2 ქულა + 6×3 ქულა, სულ 12 საკითხი)

თეორიული საკითხების ჩამონათვალი

სიმრავლეები, მოქმედებები სიმრავლეებზე; ნამდვილი რიცხვები, პროცენტები, რიცხვითი უტოლობები და რიცხვითი შუალედები; ნამდვილი რიცხვის აბსოლუტური სიდიდე; წერტილის კოორდინატები ღერძზე, სიბრტყესა და სივრცეში; წრფივი განტოლება და წრფივი უტოლობა, წრფის ძირითადი სახის განტოლებები სიბრტყეზე; ორუცნობიან წრფივ განტოლებათა სისტემები; წრფივი ფუნქციების გამოყენება ეკონომიკურ ამოცანებში; მოთხოვნისა და მიწოდების წრფივი ფუნქციები, წონასწორობის ფასი და წონასწორობის სიდიდე; კომბინატორიკის ელემენტები; ხარისხები და ლოგარითმები; პარამეტრის შემცველი წრფივი განტოლებები, წრფივი უტოლობები, წრფივი სისტემები, წრფივი ფუნქციები, მოთხოვნისა და მიწოდების ფუნქციები; მატრიცები, მატრიცების ტოლობა, ერთეულოვანი მატრიცა, მარტივობა შეკრება-გამოკლება; მატრიცის რიცხვზე ნამრავლი; მატრიცათა ნამრავლი; ტრანსპონირებული მატრიცა. მეორე და მესამე რიგის დეტერმინანტები; მინორი, ალგებრული დამატება, მიკავშირებული და ტრანსპონირებული მატრიცები; გადაგვარებული მატრიცა, შებრუნებული მატრიცა; შებრუნებული მატრიცის არსებობის პირობა; წრფივ ალგებრულ განტოლებათა სისტემები და მათი ამოხსნა კრამერის წესით ან მატრიცულად.

ნ ი მ უ შ ი

1. სიმრავლეები, პროცენტები (2 ქულა)

ა) მოცემულია $A = \{-5; -1; 3; 4; 8\}$, $B = \{-1; 4; 8; 20\}$ და $C = \{-5; -1; 6; 9; 15\}$ სიმრავლეები. იპოვეთ $A \cap (B \setminus C)$ სიმრავლეში შემავალი ელემენტების ჯამი.

- a) 12   b) 10   c) 7   d) 1

ან

ბ) ჩაწერეთ $\left\{x \in \mathbb{Z} \mid \frac{1}{5} \leq 5^x < 125\right\}$ სიმრავლე მისი ელემენტების ჩამოთვლით,

თუ $\mathbb{Z}$ არის მთელ რიცხვთა სიმრავლე.

- a) $\{-1; 0; 1; 2; 3\}$ b) $\{-1; 0; 1\}$ c) $\{-1; 0; 1; 2\}$ d) $\{-2; -1; 0\}$

ან

გ) ტომატის დამზადებისას იკარგება ნედლეულის 20%. რამდენი ტონა პომიდორისაგან მიიღება 12 ტ ტომატი?

- a) 9   b) 15   c) 7,5   d) 8,5

2. სიმრავლეები, პროცენტები (3 ქულა)

ა) ვთქვათ, უნივერსალური U სიმრავლის რაიმე ქვესიმრავლეებია A და B . ამასთან, $n(U)=411$, $n(A)=243$, $n(B)=175$, $n(\overline{A \cup B})=84$. იპოვეთ $n(A \setminus B)$.

- a) 152   b) 148   c) 146   d) 154

ან

ბ) თუ A და B რაიმე სიმრავლეებია, მაშინ

a) $\overline{A \cup B} = \overline{A} \cap \overline{B}$

b) $\overline{A \cup B} = \overline{A} \cup \overline{B}$

c) $\overline{A \cap B} = \overline{A} \cap \overline{B}$

d) $\overline{A \setminus B} = \overline{A} \cap \overline{B}$

ან

გ) საწვავი გაძვირდა ორჯერ - პირველად 12%-ით, მეორედ 15%-ით. რამდენი პროცენტით უნდა შემცირდეს მისი ღირებულება, რომ ფასი გაუტოლდეს თავდაპირველ ნიშნულს?

a) 27,4

b) 27

c) 22,4

d) 22

3. წრფე სიბრტყეზე, მოთხოვნა-მიწოდება (2 ქულა)

ა) წრფე გადის $M(-5; 11)$ წერტილსა და საკოორდინატო სისტემის სათავეზე

ამ წრფის საკუთხო კოეფიციენტია

a) $-5/11$

b) $-11/5$

c) $11/5$

d) $5/4$

ან

ბ) წრფე გადის $(4; -1)$ წერტილზე Ox ღერძის პარალელურად. ამ წრფის

განტოლებაა

a) $y=4$

b) $x=-1$

c) $y=-1$

d) $x=4$

ან

გ) მოთხოვნის ფუნქციაა (არაცხადი სახის) $2P+3Q=480$. რა საზღვრებში იცვლება ფასი?

a) $(0;180)$

b) $(0;240)$

c) $(0;210)$

d) $(240;10)$

4. წრფე სიბრტყეზე, მოთხოვნა-მიწოდება (3 ქულა)

ა) წრფე გადის $(8; 15)$ წერტილზე და ორდინატთა ღერძზე ჩამოჭრის

$b = 3$ სიდიდის მონაკვეთს. რა სიდიდის მონაკვეთს ჩამოჭრის ეს

წრფე აბსცისათა ღერძზე.

- a) 4   b) -3   c) -6   d) -2

ან

ბ) x და y ცვლადებს შორის წრფივი დამოკიდებულება მოცემულია არაცხადი სახით $3x + ay - 12 = 0$. იპოვეთ a , თუ ცნობილია, რომ x ცვლადის გაზრდა 6 ერთეულით იწვევს y ცვლადის შემცირებას 4 ერთეულით.

- a) -4,5   b) 5,4   c) 4,5   d) 3,5

ან

გ) ცნობილია, რომ თუ ფასი 250 ერთეულია, მაშინ მიწოდება 50 ერთეულია. ფასის 30 ერთეულით გაზრდა იწვევს მიწოდების 10 ერთეულით გაზრდას. იპოვეთ ფასი, როცა მიწოდება 120 ერთეულია, თუ მიწოდების ფუნქცია წრფივია.

- a) 410   b) 420   c) 460   d) 390

5. კომბინატორიკა, მატრიცები, წრფივი მოქმედებები მატრიცებზე
(2 ქულა)

ა) იპოვეთ x , თუ $|x - 3| = C_4^1$

- a) {7}   b) {-1; -7}   c) {-1; 7}   d) {7; 1}

ან

ბ) მოცემულია $A = \begin{bmatrix} -2 & 1 & 3 \\ 0 & -5 & 6 \end{bmatrix}$. გამოთვალეთ $a_{12} - a_{22}$.

- a) 6   b) -6   c) -4   d) 9

ან

გ) გამოთვალეთ $a - b$, თუ $\begin{bmatrix} a-4 & 7 & -1 \\ 0 & -2 & 5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 8 & 7 & -1 \\ 0 & b-8 & 5 \end{bmatrix}$.

- a) 4   b) -4   c) -6   d) 6

6. კომბინატორიკა, მატრიცები, წრფივი მოქმედებები მატრიცებზე
(3 ქულა)

ა) სადაზვერვო ჯგუფში 2 ოფიცერი და 5 რიგითი ჯარისკაცია. რამდენ ვარიანტად შეიძლება შედგეს ასეთი ჯგუფი 6 ოფიცრისა და 14 რიგითისაგან?

- a) 10300   b) 30300   c) 30030   d) 23000

ან

ბ) იპოვეთ $C = 4A - 3B^T$ მატრიცის უმცირესი და უდიდესი ელემენტების

სხვაობის მოდული, თუ $A = \begin{bmatrix} -5 & 0 & 13 \\ 4 & 2 & 1 \end{bmatrix}_{2 \times 3}$ და $B = \begin{bmatrix} 2 & -3 \\ 1 & 0 \\ -3 & 7 \end{bmatrix}_{3 \times 2}$.

- a) 87   b) 67   c) 78   d) 91

ან

გ) მოცემულია $A = \begin{bmatrix} 0 & 1 & -2 \\ 3 & 0 & 1 \\ 4 & -3 & 5 \end{bmatrix}$ და $B = \begin{bmatrix} 1 & -1 & 0 \\ 7 & 2 & 1 \\ -2 & -8 & 6 \end{bmatrix}$. გამოთვალეთ

$2(A + B) - B^T$ მატრიცის ირიბი დიაგონალის ელემენტების ჯამი.

- a) -5   b) 7   c) -6   d) 4

7. მატრიცების ნამრავლი, დეტერმინანტი, ალგებრული დამატება,
მინორი, შებრუნებული მატრიცა
(2 ქულა)

ა) იპოვეთ $C = AB$ მატრიცის c_{21} ელემენტი, თუ

$$A = \begin{bmatrix} -1 & 0 & 4 \\ 2 & -1 & 3 \\ 5 & 6 & 1 \end{bmatrix} \text{ და } B = \begin{bmatrix} 1 \\ -2 \\ 5 \end{bmatrix}.$$

- a) 3   b) 9   c) 1   d) 19

ან

ბ) თუ $A = \begin{pmatrix} a_{11} & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22} & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33} \end{pmatrix}$ და $B = \begin{pmatrix} a_{13} & a_{12} & a_{11} \\ -3a_{23} & -3a_{22} & -3a_{21} \\ a_{33} & a_{32} & a_{31} \end{pmatrix}$, მაშინ

- a) det B = 3 det A   b) det A = 3 det B
 c) det B = -3 det A   d) det A = -3 det B

ან

გ) იპოვეთ A_{32} , თუ $A = \begin{bmatrix} -2 & 5 & 0 \\ 3 & 0 & -1 \\ 4 & 7 & 1 \end{bmatrix}$.

- a) -9   b) 9   c) -2   d) 2

8. მატრიცების ნამრავლი, დეტერმინანტი, ალგებრული დამატება, მინორი, შებრუნებული მატრიცა (3 ქულა)

ა) იპოვეთ ჯამი C მატრიცის იმ c_{ij} ელემენტებისა, რომელთათვისაც $i \neq j$,

თუ $C = AB$ და $A = \begin{bmatrix} 2 & 5 \\ -3 & 2 \end{bmatrix}$, $B = \begin{bmatrix} 3 & -4 & 8 \\ 0 & 5 & 1 \end{bmatrix}$

- a) 7   b) 8   c) 6   d) 14

ან

ბ) ვთქვათ, A, B, C და X ერთი და იმავე რიგის კვადრატული მატრიცებია. თუ A და B არაგადაგვარებული მატრიცებია, მაშინ $AXB = C$ მატრიცული განტოლებიდან

- a) $X = CA^{-1}B^{-1}$ b) $X = A^{-1}CB^{-1}$

c) $X = B^{-1}CA^{-1}$

d) $X = B^{-1}A^{-1}C$

ახ

გ) იპოვეთ $10 A^{-1} - A^T$, თუ $A = \begin{bmatrix} -2 & 4 \\ -3 & 1 \end{bmatrix}$

a) $\begin{bmatrix} 2 & 7 \\ -1 & 2 \end{bmatrix}$ b) $\begin{bmatrix} 3 & -1 \\ -1 & -3 \end{bmatrix}$ c) $\begin{bmatrix} 12 & -5 \\ 6 & -9 \end{bmatrix}$ d) $\begin{bmatrix} 1 & -6 \\ -1 & 5 \end{bmatrix}$

9. დეტერმინანტის შემცველი განტოლებები, უტოლობები, მოთხოვნა-მიწოდების წონასწორობა (2 ქულა)

ა) ამოხსენით უტოლობა $\left| \begin{matrix} 4^x & -1 \\ 5 & 4^{-2x} \end{matrix} \right| > 69$

a) $x \in [1; +\infty)$ b) $x \in (-\infty; -3)$ c) $x \in (-\infty; +\infty)$ d) $x \in (-3; +\infty)$

ახ

ბ) წონასწორობის სიდიდეა 10 ერთეული. იპოვეთ d პარამეტრის

მნიშვნელობა, თუ მოთხოვნის ფუნქციაა $P = f_D(Q) = -8Q + 320$,

ხოლო მიწოდების ფუნქციაა $P = f_S(Q) = 4Q + d$.

a) 280   b) 240   c) 160   d) 200

ახ

გ) მიწოდების (არაცხადი სახის) ფუნქციაა $3P - 5Q - 840 = 0$. რამდენი ერთეულით შეიცვლება მიწოდება ფასის 10 ერთეულით გაზრდის შემთხვევაში?

- a) გაიზრდება 6 ერთეულით
- b) შემცირდება 8 ერთეულით
- c) შემცირდება 6 ერთეულით

d) გაიზრდება 8 ერთეულით

10. დეტერმინანტის შემცველი განტოლებები, უტოლობები,
მოთხოვნა-მიწოდების წონასწორობა
(3 ქულა)

ა) ამოხსენით უტოლობა $\begin{vmatrix} x & -1 & 3 \\ 4 & 1 & 0 \\ 0 & 3 & -x \end{vmatrix} \geq 46$.

- a) $x \in [-2; 4]$ b) $x \in]-\infty; -2] \cup [4; +\infty[$ c) $x \in (-\infty; +\infty)$ d) $x \in \emptyset$

ან

ბ) იპოვეთ $|x_1 \cdot x_2|$, თუ x_1 და x_2 არის შემდეგი განტოლების ფესვები

$$\begin{vmatrix} x & -1 & 2 \\ -2 & 4 & x \\ 0 & 3 & x \end{vmatrix} = -9$$

- a) 4   b) 6   c) 3   d) 2

ან

გ) მოთხოვნის ფუნქციაა $P = -5Q + 150$, ხოლო მიწოდების

ფუნქციაა $P = \frac{1}{2}Q + 40$. იპოვეთ ახალი წონასწორობის სიდიდე,

თუ პროდუქციის ყოველ გაყიდულ ერთეულზე დაწესდა

გადასახადი (ბეგარა) ფასის 10 %-ის ოდენობით.

- a) 16,2   b) 19   c) 18   d) 21,6

11. წრფივი ფუნქციები ეკონომიკურ ამოცანებში,
წრფივ ალგებრულ განტოლებათა სისტემები

(2 ქულა)

- ა) საწარმოს მიერ გამოშვებული პროდუქციის ერთეულის y ფასსა და ერთ თვეში გაყიდული პროდუქციის x რაოდენობას შორის დამოკიდებულება მოცემულია $x + 16y - 1200 = 0$ განტოლებით. გამოთვალეთ ერთ თვეში გაყიდული პროდუქციის რაოდენობა, თუ მისი ფასია 40 ლარი.

- a) 650   b) 400   c) 560   d) 450

ან

- ბ) გამოთვალეთ სისტემის Δ_2 დამხმარე დეტერმინანტი, თუ

$$\begin{cases} 3x_1 - 4x_2 = 5 \\ 2x_1 + 7x_2 = -1 \end{cases}$$

- a) 22   b) 11   c) -13   d) 13

ან

- გ) b პარამეტრის რა მნიშვნელობისთვის ექნება უამრავი ამონახსნი

$$\begin{cases} x_1 + bx_2 = 7 \\ 2x_1 + 5x_2 = 14 \end{cases} \text{ წრფივ ალგებრულ განტოლებათა სისტემას ?}$$

- a) 2,5   b) 4   c) -2,5   d) 3

**12. წრფივი ფუნქციები ეკონომიკურ ამოცანებში,
წრფივ ალგებრულ განტოლებათა სისტემები**

(3 ქულა)

- ა) ტვირთის გადატანა 53 კმ-ზე ღირს 62 დოლარი, ხოლო 116 კმ-ზე – 104 დოლარი. რამდენი დოლარი ეღირება ტვირთის გადატანა 200 კმ-ზე, თუ ცნობილია, რომ დამოკიდებულება მანძილებსა და ტვირთის გადატანის ხარჯებს შორის წრფივია ?

a) 160

b) 156

c) 162

d) 148

ახ

ბ) იპოვეთ x_2^2 , თუ
$$\begin{cases} 2x_1 + x_3 = -1 \\ 3x_1 + 4x_2 + x_3 = 8 \\ x_1 + 4x_2 + 2x_3 = 3 \end{cases}$$

a) 2

b) 1

c) -1

d) 4

ახ

გ) სამსაქონლიანი ბაზრის მოთხოვნის ფუნქციებია, შესაბამისად,

$$Q_1 = 8 - P_1 + P_2 - P_3$$

$$Q_2 = 10 + P_1 - P_2 - P_3$$

$$Q_3 = 6 + P_1 + P_2 - 3P_3$$

ხოლო მიწოდების ფუნქციებია

$$Q_1 = -3 + P_1$$

$$Q_2 = -7 + P_2$$

$$Q_3 = -2 + P_3$$

სადაც P_1 , P_2 და P_3 შესაბამისი პროდუქციის ერთეულის ფასებია.

იპოვეთ წონასწორობის P_1 ფასი.

a) 9

b) 6

c) 7

d) 8